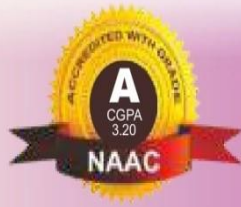

Maratha Vidya Prasarak Samaj's

ARTS, COMMERCE & SCIENCE COLLEGE, KHEDGAON

Tal.: Dindori, Dist.: Nashik (Maharashtra) 422 205.

Dr. D. N. Kare

M.A, M.Phil., Ph.D.

G.D.C.&A., SET, NET (Economics)

PRINCIPAL

Ph. : (02557) 235183, Fax : (02557) 235183

E-mail : acckhedgaon@rediffmail.com

Website : www.khedgaoncollege.ac.in

College Code : 732

Centre No. : 163

AISHE : C-41301

CAAN - 017890

Affiliated to Savitribai Phule Pune University (ID No. PU/NS/AC/76/2003)

3.2.2 Number of books and chapters in edited volumes/books published and papers published in national/ international conference proceedings per teacher during the year

Index

Sr. No.	Name of the teacher	Title of the book/chapters published	Title of the proceedings of the conference	Page No.
1	Dr.Dipak Nivrutti Kare	Rationale for Public Policy	Public Finance-I	03 to 08
2	Dr.Dipak Nivrutti Kare	Introduction to Research	Research Methodology	09 to 14
3	Dr.Dipak Nivrutti Kare	Fiscal Federalism	Public Finance-II	15 to 20
4	Dr.Dipak Nivrutti Kare	Employment and Wages Determination	Labour Economics	21to 26

IQAC CO-ORDINATOR
Arts and Commerce College, Khedgaon
Tal. Dindori, Dist. Nashik-422 205

Dr.D.N.Kare
Principal
Arts & Commerce College, Khedgaon,
Tal. Dindori, Dist. Nashik

Sl. No.	Name of the teacher	Title of the book/chapters published	Title of the paper	Title of the proceedings of the conference	Name of the conference	National / International	Year of publication	ISBN/ISSN number of the proceeding	Affiliating Institute at the time of publication	Name of the publisher
1	Dr.Dipak Nivrutti Kare	Rationale for Public Policy	-	Public Finance-I	-	-	Oct-2023	978-81-19116-14-0	MVP's Arts, Commerce and Science College, Khedgaon	Nirali Prakashan,Pune
2	Dr.Dipak Nivrutti Kare	Introduction to Research	-	Research Methodology	-	-	Nov-2023	978-81-91883-86-8	MVP's Arts, Commerce and Science College, Khedgaon	Nirali Prakashan,Pune
3	Dr.Dipak Nivrutti Kare	Fiscal Federalism	-	Public Finance-II	-	-	Jan-2024	978-93-6109-805-5	MVP's Arts, Commerce and Science College, Khedgaon	Nirali Prakashan,Pune
4	Dr.Dipak Nivrutti Kare	Employment and Wages Determination	-	Labour Economics	-	-	Jan-2024	978-93-6109-992-2	MVP's Arts, Commerce and Science College, Khedgaon	Nirali Prakashan,Pune

IQAC CO-ORDINATOR
 Arts and Commerce College, Khedgaon
 Tal. Dindori, Dist. Nashik-422 205

Dr.D.N.Kare
Principal
 Arts & Commerce College, Khedgaon,
 Tal. Dindori, Dist. Nashik

एम. ए. भाग-१ : सेमिस्टर-१

NEP अभ्यासक्रमावर आधारित

सार्वजनिक आयल्यय-I

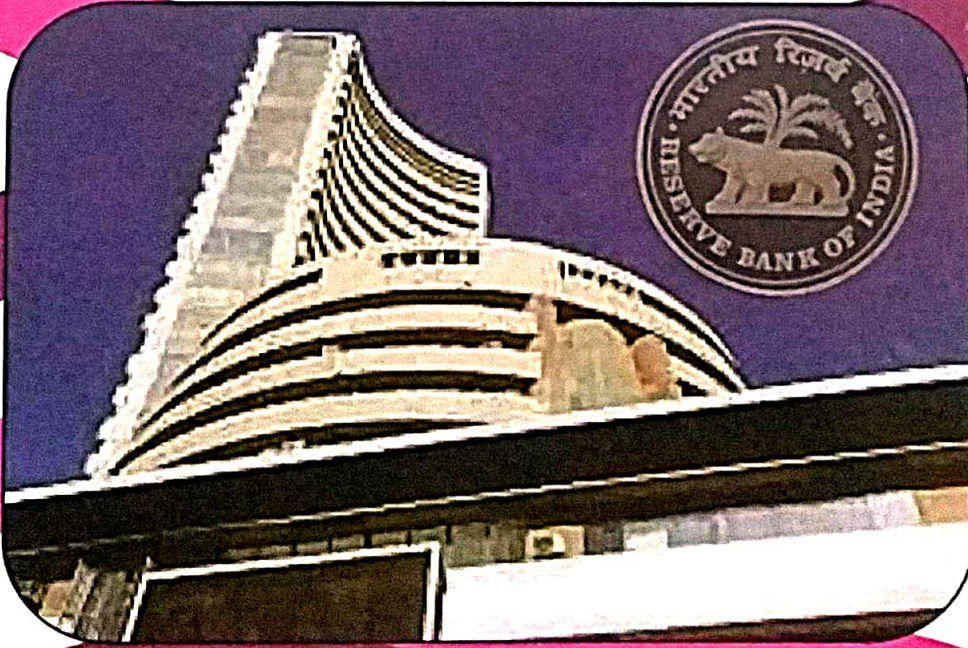
अर्थशास्त्र : अनिवार्य पेपर-२

डॉ. सुनील उगले

डॉ. दिपक कारे

डॉ. अमोल गायकवाड

प्रा. संतोष आढाव

NEP च्या नवीन अभ्यासक्रमावर आधारित !

सार्वजनिक आयव्यय - I

Public Finance - I

एम.ए. : प्रथम वर्ष

सेमिस्टर 1 : अर्थशास्त्र - अनिवार्य पेपर-2

(Course Code ECO 502, Credits – 04) Major Mandatory

◆ लेखक ◆

डॉ. सुनील उगले

एम.ए., बी.एड., सेट, एम.फिल, पीएच.डी.
अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख, क्रांतिवीर वसंतराव नारायणराव नाईक
शिक्षण प्रसारक संस्थेचे, कला व वाणिज्य महाविद्यालय, दिंडोरी,
जि. नाशिक.

डॉ. दिपक कारे

एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी. सेट, नेट (अर्थशास्त्र)
मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे कला,
वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, खेडगाव.

डॉ. अमोल गायकवाड

एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी. (अर्थशास्त्र)
अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व संशोधन समन्वयक,
मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक, संस्थेचे के. टी. एच. एम.
महाविद्यालय, नाशिक.

प्रा. संतोष आढाव

एम.ए., एम.फिल., बी.एड., सेट
मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक संस्थेचे के. टी. एच. एम.
महाविद्यालय, नाशिक.

SPECIMEN COPY
Review & Recommendation
(NOT FOR SALE)

किंमत : 165.00

 NIRALI
PRAKASHAN
ADVANCEMENT OF KNOWLEDGE

N6932

सार्वजनिक आयत्यय-I

प्रथम आवृत्ती : ऑक्टोबर 2023

©

The text of this publication, or any part thereof, should not be reproduced or transmitted in any form or stored in any computer storage system or device for distribution including photocopy, recording, taping or information retrieval system or reproduced on any disc, tape, perforated media or other information storage device etc., without the written permission of Authors with whom the rights are reserved. Breach of this condition is liable for legal action.

Every effort has been made to avoid errors or omissions in this publication. In spite of this, errors may have crept in. Any mistake, error or discrepancy so noted and shall be brought to our notice shall be taken care of in the next edition. It is notified that neither the publisher nor the authors or seller shall be responsible for any damage or loss of action to any one, of any kind, in any manner, therefrom. The reader must cross check all the facts and contents with original Government notification or publications.

प्रकाशक

निराली प्रकाशन

अभ्युदय प्रगती, १३१२, शिवार्जानगर,
जंगली महाराज रोड, पुणे ४११ ००५.
फोन : (०२०) २५५१ २३३६/३७/३९
Email : niralipune@pragationline.com

मुद्रक

रचना ऑफसेट्स

सर्व्हे नं. १५, अरिहंत मार्ग,
सुखसागरनगर, काव्रज,
पुणे ४११ ०४६.
फोन : २६९६ ३२२०

प्रमुख वितरण केंद्रे

पुणे (For orders within Pune)

११९, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिर मार्ग,
पुणे ४११ ००२.

मो. ९६५७७०३१४५, ९८९०९९७९३७
Email : niralilocal@pragationline.com

धायरी (पुणे) (For orders outside Pune)

सर्व्हे नं. २८/२७ धायरी-नन्हे रोड, एशियन कॉलेजजवळ,
धायरी, पुणे ४११ ०४१. ☎ (०२०) २४६९ ०२०४

मो. ९६५७७०३१४३
Email : bookorder@pragationline.com

मुंबई

३८५, एस.व्ही.पी. मार्ग, रसधारा को. ऑप. हाउसिंग सोसायटी लि., (D'wing Ground Floor) गिरगाव,
मुंबई ४०० ००४. ☎ (०२२) २३८५ ६३३९/२३८६ ९९७६ मो. ७०४५८२१०२०
Email : mumbai@niralibooks.com

वितरक शाखा

नागपूर

निराली प्रकाशन

लोकरत्न कमर्शियल कॉम्प्लेक्स, दुकान नं. ३, सीताबर्डी,
नागपूर ४४० ०१२. ☎ (०७१२) २५४७ १२९.
Email : nagpur@niralibooks.com

कोल्हापूर

निराली प्रकाशन

४३८/२, भोसले प्लाझा, ग्राउंड फ्लोर, खासबाग, बालगोपाल
तार्लाम समोर, कोल्हापूर ४१६ ०१२. मो. ९८५० ०४६ १५५
Email : kolhapur@niralibooks.com

जळगाव

निराली प्रकाशन

३४, व्ही. व्ही. गोलानी मार्केट, नवी पेठ, जळगाव ४२५ ००१
☎ (०२५७) २२२ ०३९५. मो. ९४२३४९१८६०
Email : jalgaon@niralibooks.com

सोलापूर

निराली प्रकाशन

R -१५८/२ अवंती नगर, गोल्डन गेट जवळ, पुणे-नाका चौक,
सोलापूर ४१३००१ मो. ९८९०९१८६८७
Email : solapur@niralibooks.com

पुस्तक मिळण्याचे ठिकाण

प्रगती बुक सेंटर : पुणे : Email : pbcipune@pragationline.com

➤ १५७, बुधवार पेठ, रतन टॉकिससमोर, पुणे २. मो. ९६५७७०३१४८

➤ ६७६/ब, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिरासमोर, पुणे २. मो. ९६५७७०३१४७

➤ १५२, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिराशेजारी, पुणे २. ☎ ८०८७८८१७९५

प्रगती बुक कॉर्नर : मुंबई : Email : pbcimumbai@pragationline.com

➤ अपूर्वा बिल्डिंग, शाॅप नं. १, शारदाश्रम सोसायटी समोर, भवानी शंकर रोड, दादर (पश्चिम), मुंबई २८.
☎ (०२२) २४२२३५२६

प्रकरण 1 : सार्वजनिक आयव्ययाचा परिचय	1.1 – 1.22
1.1 संघटित समाजव्यवस्थेत सरकारची भूमिका	1.2
1.2 मिश्र अर्थव्यवस्थेतील सरकारची बदलती भूमिका.....	1.7
1.3 सार्वजनिक क्षेत्र आणि खासगी क्षेत्र : सहकार्य आणि स्पर्धा.....	1.11
1.4 शासन-आर्थिक नियोजन व विकासाचे साधन	1.15
1.5 खासगी वस्तू, सार्वजनिक वस्तू, सामाजिक वस्तू, गुणात्मक वस्तू आणि संघ वस्तू : अर्थ आणि वैशिष्ट्ये	1.18
प्रकरण 2 : सार्वजनिक धोरणाचे समर्थन.....	2.1 – 2.27
2.1 संसाधनांचे वाटप	2.2
2.2 स्वेच्छा विनिमय प्रतिमान.....	2.8
2.3 सार्वजनिक वस्तूंचा विकेंद्रित पद्धतीने पुरवठा करण्यातील अडचणी : सॅम्युअल्सन आणि मसग्रेव्ह यांचे योगदान	2.10
2.4 चार्ल्स टिबू यांचा सिद्धान्त : आर्थिक स्थैर्याचे धोरण	2.12
प्रकरण 3 : करआकारणी/करारोपण	3.1 – 3.39
3.1 करारोपणाची तत्त्वे : लाभता आणि देय क्षमता तत्त्व दृष्टिकोन.....	3.2
3.2 करभाराचे सिद्धान्त-करभाराच्या पर्यायी संकल्पना.....	3.12
3.3 वैयक्तिक करांचे वाटप आणि समानता पैलू/दृष्टिकोन	3.18
3.4 पर्याप्त करारोपण सिद्धान्त : अतिरिक्त करभार संकल्पना	3.23
3.5 करभाराचे करसंक्रमण	3.35
प्रकरण 4 : सार्वजनिक खर्च	4.1 – 4.40
4.1 राज्याच्या कार्यात्मक वाढीचा वॅग्नर यांचा सिद्धान्त.....	4.2
4.2 वाईजमन-पिकॉक गृहीतक : सार्वजनिक खर्चाचा शुद्ध सिद्धान्त	4.4
4.3 सार्वजनिक खर्चाची रचना आणि वृद्धी	4.9
4.4 सार्वजनिक गुंतवणुकीचे निकष : सामाजिक खर्च-लाभ विश्लेषण, प्रकल्प मूल्यमापन, खर्चाचा अंदाज, कसर दर, शून्याधारित अंदाजपत्रक.....	4.16
संदर्भ सूची	1 – 1
नमुना प्रश्नपत्रिका	1 – 1

SYLLABUS

1. Introduction

- 1.1 Role of Government in Organized Society
- 1.2 Changing Prospective - Government in a Mixed Economy
- 1.3 Public and Private Sector - Co-operation or Competition
- 1.4 Government as an Agent for Economic Planning and Development
- 1.5 Meaning and Features of Private Goods, Public Goods, Social Goods, Merit Goods, Club Goods

2. Rationale For Public Policy

- 2.1 Allocation of Resources - Provision of Public Goods
- 2.2 Voluntary Exchange Models - Lindahl
- 2.3 Impossibility of Decentralized Provision of Public Goods -Contribution of Samuelson and Musgrave
- 2.4 Tiebout Model, Stabilization Policy

3. Taxation

- 3.1 Principles of Taxation - Benefit and Ability to Pay Approaches
- 3.2 Theory of Incidence; Alternative Concepts of Incidence
- 3.3 Allocative and Equity Aspects of Individual Taxes
- 3.4 Theory of Optimal Taxation; Excess Burden of Taxes
- 3.5 Shifting of Tax Burden

4. Public Expenditure

- 4.1 Wagner's Law of Increasing State Activities
- 4.2 Wiseman - Peacock Hypothesis; Pure Theory of Public Expenditure
- 4.3 Structure and Growth of Public Expenditure
- 4.4 Criteria for Public Investment; Social Cost-Benefit Analysis, Project Evaluation, Estimation of Cots, Discount Rate; Zero Base Budgeting

तोस्तक परिचय

डॉ. नृलीपाल देसायी

(एम ए. बी एड, पेट, एम फिल पीएच डी)

मराठाप्राचीन इतिहासी कालखंडाचें मराठाशासनाचें सांस्कृतिक शिक्षण सुवातक संशोधने, कला व वाणिज्य महाविद्यालय, विठोरी, त्रि. नाशिक.

- प्रत्यक्ष अर्थशास्त्र अध्यापन मंडळ सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे
- मध्यम व्यावसायिक अर्थशास्त्र अध्यापन मंडळ संशोधन संस्थान महाविद्यालय, सातपूर
- मध्यम अर्थशास्त्र अध्यापन मंडळ संशोधन संस्थान महाविद्यालय, मंगमनेर, त्रि. अहमदनगर. • अनुभव २३ वर्षे अध्यापनाचें अनुभव
- महाविद्यालयीन उपाध्यायाः IQAC समन्वयक, अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व महाविद्यालय वरील अधिकारी. राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रमाचे अधिकारी म्हणून कामकाजाचें अनुभव • अर्थशास्त्र व व्यावसायिक अर्थशास्त्र एम फिल व पीएच डी मार्गदर्शक सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे
- पीएच डी विद्यार्थी : ५ विद्यार्थी पीएच डी झाले, १ विद्यार्थी पेट्टे डॉक्टरेट करत आहे, ८ विद्यार्थी पीएच डी करत आहेत, २ विद्यार्थी एम फिल झाले.
- २ भाषाशास्त्र निबंध प्रोजेक्ट पूर्ण, ६१ निबंध वेळ पत्रिका, ५ पुस्तके पत्रिका. • सेमिनारांचे आयोजन विद्यापीठांतलीय, राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय सेमिनारांचे आयोजन
- प्रभाती प्राचार्य : ४ वर्षे प्रभाती प्राचार्य म्हणून काम केले, ८ वर्षांमूळ उपाध्याय म्हणून कामकाज पाहत आहेत
- विद्यार्थी संमेली कामकाज : विद्यार्थीठाच्या प्राध्यापक निवड समिती, CAS समिती, पीएच. डी प्रवेश समिती, पीएच. डी. Viva Voce वा मध्य तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून कामकाज
- तज्ज्ञ मार्गदर्शक : विविध महाविद्यालयांत NAAC ची पूर्वतयारी, अंदाजपत्रकाची कार्यपद्धती, संगोचन पद्धती, अर्थशास्त्र विषयातील रोजगार संधी व राष्ट्रीय शैक्षणिक संशोधन वा विषयाचे मार्गदर्शन

डॉ. प्रवीण महालकार

एम ए, एम फिल, पीएच डी (अर्थशास्त्र)

- अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व संगोचन समन्वयक, मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक, संशोधने के. टी. एच. एम. महाविद्यालय, नाशिक येथे कार्यरत.
- २३ वर्षे पदवी व १९ वर्षे पदव्युत्तर कार्याला अध्यापनाचें अनुभव.
- म वि प्र संशोधने कला व वाणिज्य महाविद्यालय सातपूर, नाशिक येथे प्रभाती प्राचार्य म्हणून कामकाज (२०१५ ते २०१७)
- एम फिल व पीएच डी मार्गदर्शक, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. • अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ सदस्य- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- व्यावसायिक अर्थशास्त्र अध्यापन मंडळ सदस्य, मंगमनेर नगरपालिका कला, डी.जे. मालवणी वाणिज्य व बी. एन. सारडा विज्ञान (स्वायत्त महाविद्यालय) ता. मंगमनेर, त्रि. अहमदनगर • राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे योजनेची आयोजन (२०१५) कला व वाणिज्य महाविद्यालय सातपूर, नाशिक.
- राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४९ शोधनिबंध प्रकाशित व अनेक सेमिनार व कार्यशाळांमध्ये तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून सहभाग.
- अर्थशास्त्र विषयावरील ०५ क्रमिक पुस्तकांचे लेखन व प्रकाशित. • सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ बी.सी. यू. डी. अंतर्गत एक लघुशोध प्रकल्प पूर्ण.
- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे अंतर्गत विविध महाविद्यालयांच्या साहाय्यक प्राध्यापकांच्या निवड समितीवर विषयतज्ज्ञ म्हणून कामकाज.
- अर्थशास्त्र विषयातील प्रथम संयुक्त पेट्टे प्राप्त (एप्रिल २०२२) • प्रथम वर्षे पदवी व पदव्युत्तर अर्थशास्त्र अभ्यासक्रम समितीवर अनुक्रमे समन्वयक व सदस्य म्हणून कामकाज
- नाशिक जिल्हा परिषद नाशिक, जिल्हा पंचायत विकास कार्यक्रम/ समितीवर (DPDP) सदस्य म्हणून निवड (२०२१).

डॉ. दिपक कात्रे

एम ए, एम फिल, पीएच डी, पेट, पेट (अर्थशास्त्र)

- मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, खेडगाव येथे अर्थशास्त्राचे साहाय्यक प्राध्यापक म्हणून कार्यरत.
- १३ वर्षे पदवी आणि ९ वर्षे पदव्युत्तर कार्याला शिकविण्याचा अनुभव.
- एम फिल, पीएच डी मार्गदर्शक सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- विविध राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि कार्यशाळांमध्ये सहभाग.
- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ बी.सी. यू. डी. अंतर्गत एक लघुशोध प्रकल्प पूर्ण
- आतापयंत राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४२ शोधनिबंध प्रकाशित.

डॉ. संजीव कादम

एम ए, एम फिल, बी एड, पेट

- साहाय्यक प्राध्यापक, मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक संशोधने के. टी. एच. एम. महाविद्यालय, नाशिक - २
- १७ वर्षे पदवी आणि १२ वर्षे पदव्युत्तर विभागास शिकविण्याचा अनुभव.
- राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि कार्यशाळांत सहभाग तसेच शोधनिबंधांचे प्रकाशन.
- कला व वाणिज्य शाखेच्या अर्थशास्त्र विषयाच्या १६ पुस्तकांचे सहलेखक व प्रकाशन.

niralipune@pragationline.com | www.pragatlonline.com

Also find us on www.facebook.com/niralibooks

 @nirali.prakashan

एम. ए. भाग-१ : सेमिस्टर-१

NEP अभ्यासक्रमावर आधारित

संशोधन पद्धती

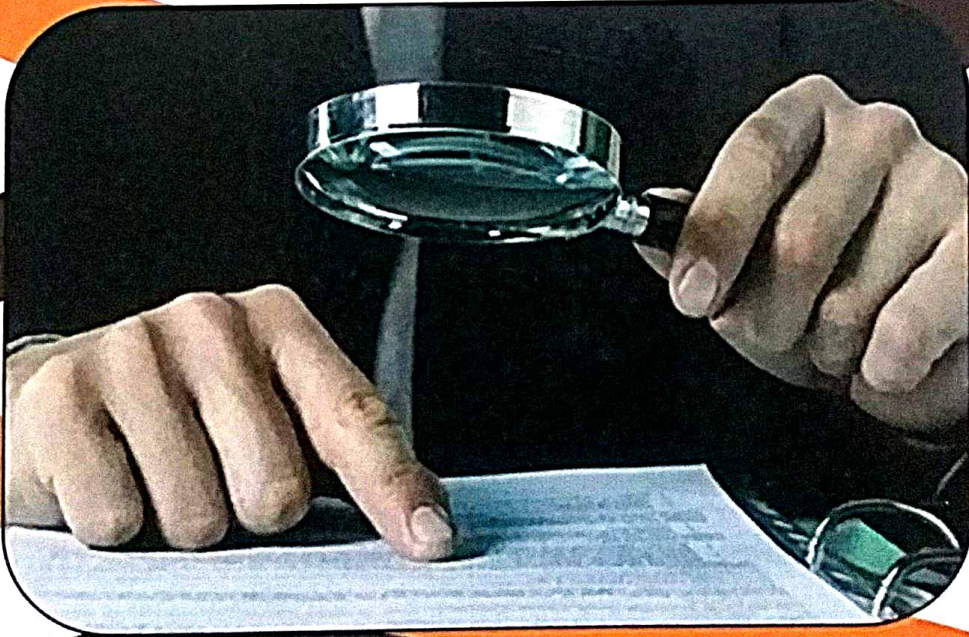
अर्थशास्त्र : अनिवार्य पेपर

डॉ. सुनील उगले

डॉ. नितीन आडे

डॉ. अमोल गायकवाड

डॉ. दिपक कारे

NEP च्या अभ्यासक्रमावर आधारित

संशोधन पद्धती

Research Methodology

एम.ए. : प्रथम वर्ष - सेमिस्टर 1

अर्थशास्त्र - अनिवार्य पेपर

(Course Code ECO - 530; Credits – 04) Major Mandatory

◆ लेखक ◆✻

डॉ. सुनील उगले

एम.ए., बी.एड.,सेट, एम.फिल, पीएच.डी.
अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख, क्रांतिवीर वसंतराव नारायणराव नाईक
शिक्षण प्रसारक संस्थेचे, कला व वाणिज्य महाविद्यालय,
दिंडोरी, जि. नाशिक.

डॉ. नितीन आडे

एम.ए., सेट, नेट, बी.एड., एम.फिल., पीएच.डी.
सहयोगी प्राध्यापक, अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख
एमईएस आबासाहेब गरवारे कॉलेज, कर्वे रोड, पुणे.

डॉ. अमोल गायकवाड

एम.ए.,एम.फिल., पीएच.डी.
अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व संशोधन समन्वयक,
मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक,
संस्थेचे के. टी. एच. एम. महाविद्यालय, नाशिक.

डॉ. दिपक कारे

एम.ए.,एम.फिल., पीएच.डी. सेट, नेट
मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे कला,
वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, खेडगाव.

किंमत : ₹ 170.00

SPECIMEN COPY
Review & Recommendation
(NOT FOR SALE)

 NIRALI
PRAKASHAN
ADVANCEMENT OF KNOWLEDGE

N6943

The text of this publication, or any part thereof, should not be reproduced or transmitted in any form or stored in any computer storage system or device for distribution including photocopy, recording, taping or information retrieval system or reproduced on any disc, tape, perforated media or other information storage device etc., without the written permission of Authors with whom the rights are reserved. Breach of this condition is liable for legal action.

Every effort has been made to avoid errors or omissions in this publication. In spite of this, errors may have crept in. Any mistake, error or discrepancy so noted and shall be brought to our notice shall be taken care of in the next edition. It is notified that neither the publisher nor the authors or seller shall be responsible for any damage or loss of action to any one, of any kind, in any manner, therefrom. The reader must cross check all the facts and contents with original Government notification or publications.

प्रकाशक**निराली प्रकाशन**

अभ्युदय प्रगती, १३१२, शिवार्जुनगर,
जंगली महाराज रोड, पुणे ४११ ००५,
फोन : (०२०) २५५१ २३३६/३७/३९,
Email : niralipune@pragationline.com

गुद्रक**रचना ऑफसेट्स**

सर्व्हे नं. १५, अरिहंत मार्ग,
सुखसागरनगर, कावज,
पुणे ४११ ०४६,
फोन : २६९६ ३२२०

प्रमुख वितरण केंद्रे**पुणे (For orders within Pune)**

११९, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिर मार्ग,
पुणे ४११ ००२.

मो. ९६५७७०३१४५, ९८९०९९७९३७

Email : niralilocal@pragationline.com

धायरी (पुणे) (For orders outside Pune)

सर्व्हे नं. २८/२७ धायरी-नन्हे रोड, एशियन कॉलेजजवळ,
धायरी, पुणे ४११ ०४१. ☎ (०२०) २४६९ ०२०४

मो. ९६५७७०३१४३

Email : bookorder@pragationline.com

मुंबई

३८५, एस.व्ही.पी. मार्ग, रसधारा को. ऑप. हाउसिंग सोसायटी लि., (D'wing Ground Floor) गिरगाव,
मुंबई ४०० ००४. ☎ (०२२) २३८५ ६३३९/२३८६ ९९७६ मो. ७०४५८२१०२०

Email : mumbai@niralibooks.com

वितरक शाखा**नागपूर****निराली प्रकाशन**

लोकरत्न कमर्शियल कॉम्प्लेक्स, दुकान नं. ३, सीताबर्डी,
नागपूर ४४० ०१२. ☎ (०७१२) २५४७ १२९.

Email : nagpur@niralibooks.com

कोल्हापूर**निराली प्रकाशन**

४३८/२, भोसले प्लाझा, ग्राउंड फ्लोर, खासबाग, बालगोपाल
तालीम समोर, कोल्हापूर ४१६ ०१२. मो. ९८५० ०४६ १५५

Email : kolhapur@niralibooks.com

जळगाव**निराली प्रकाशन**

३४, व्ही. व्ही. गोलानी मार्केट, नवी पेठ, जळगाव ४२५ ००१
☎ (०२५७) २२२ ०३९५. मो. ९४२३४९१८६०

Email : jalgaon@niralibooks.com

सोलापूर**निराली प्रकाशन**

R - १५८/२ अवंती नगर, गोल्डन गेट जवळ, पुणे-नाका चौक,
सोलापूर ४१३००१ मो. ९८९०९१८६८७

Email : solapur@niralibooks.com

पुस्तक मिळण्याचे ठिकाण

प्रगती बुक सेंटर : पुणे : Email : pbcipune@pragationline.com

➤ १५७, बुधवार पेठ, रतन टॉकिजसमोर, पुणे २. मो. ९६५७७०३१४८

➤ ६७६/ब, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिरासमोर, पुणे २. मो. ९६५७७०३१४७

➤ १५२, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिराशेजारी, पुणे २. ☎ ८०८७८८१७९५

प्रगती बुक कॉर्नर : मुंबई : Email : pbcimumbai@pragationline.com

➤ अपूर्वा बिल्डिंग, शांभू नं. १, शारदाश्रम सोसायटी समोर, भवानी शंकर रोड, दादर (पश्चिम), मुंबई २८.

☎ (०२२) २४२२३५२६

SYLLABUS

1. Introduction to Research

- Research : Meaning, Importance and Types
- Social Science Research : Meaning and Importance
- Research Design : Meaning, Need and Stages
- Review of Literature
- Research Method : Meaning and Types

2. Research Problem and Sampling

- Research Problem : Meaning, Identification and Selection of Research Problems
- Hypothesis : Definition, Formulation and Types
- Sampling Method : Meaning, Principles and Process
- Types of Samples, Size of Samples

3. Data Collection and Analysis of Data

- Data Collection : Meaning and Sources of Data
- Method of Primary Data Collection : Interview, Questionnaire, Observation, Schedule
- Sources of Secondary Data Collection
- Classification and Tabulation : Meaning and Concept
- Types of Classification and Tabulation
- Graphs and Diagrams : Meaning, Importance
- Types of Graphs and Diagram

4. Statistics Analysis and Report Writing

- Measures of Central Tendencies : Means, Median, Mode
- Standard Deviation, Correlation Analysis
- Hypothesis Testing : Chi Square Test, T Test, Z Test, F Test
- Presentation : Drawinh on Slide for Power Point Presentation
- Computer Use of Data Analysis : Excel, SPSS and Use of Word Tools
- Stages of Report Writing
- Ordering References, Bibliography and Appendix in Research

अनुक्रमणिका

1. संशोधनाची ओळख	1.1 – 1.30
1.1 संशोधन : अर्थ, महत्त्व आणि प्रकार	1.2
1.2 सामाजिक संशोधन	1.7
1.3 संशोधन आराखडा	1.10
1.4 संशोधन साहित्याचा आढावा	1.16
1.5 संशोधन पद्धती : अर्थ आणि प्रकार	1.25
2. संशोधन समस्या आणि नमुना	2.1 – 2.22
2.1 संशोधन समस्या	2.2
2.2 गृहीत कृत्ये	2.7
2.3 नमुना निवड पद्धती	2.11
2.4 नमुना निवडीचे प्रकार.....	2.14
3. माहिती संकलन आणि माहितीचे विश्लेषण	3.1 – 3.22
3.1 माहिती संकलन : अर्थ आणि स्रोत	3.2
3.2 माहिती संकलनाचे स्रोत/पद्धती	3.4
3.3 माहितीचे वर्गीकरण आणि सारणीकरण : अर्थ आणि संकल्पना	3.13
3.4 आलेख आणि आकृत्या : अर्थ, महत्त्व आणि आकृत्यांचे प्रकार.....	3.18
4. सांख्यिकी विश्लेषण आणि अहवाल लेखन	4.1 – 4.66
4.1 केंद्रीय प्रवृत्तीची परिमाणे	4.2
4.2 प्रमाण विचलन आणि सहसंबंध विश्लेषण	4.31
4.3 गृहीतक पडताळणी / परिकल्पना परीक्षण	4.39
4.4 सादरीकरण : पॉवर पॉइंट प्रेझेंटेशन स्लाइड चित्रांकित करणे	4.51
4.5 संगणकाचा माहिती-विश्लेषणात उपयोग : एक्सेल, SPSS आणि वर्ल्डमधील साधनांचा उपयोग	4.52
4.6 अहवाल लेखनाच्या पायऱ्या	4.61
4.7 संशोधनातील संदर्भ	4.63
5. संदर्भ ग्रंथसूची	1 - 1
6. नमुना प्रश्नपत्रिका	1 - 1

लेखक परिचय

डॉ. सुनील उगले

(एम.ए., बी.एड., सेट, एम.फिल., पीएच.डी.)

उपप्राचार्य, क्रांतिवीर वसंतराव नारायणराव नाईक शिक्षण प्रसारक संस्थेचे, कला व वाणिज्य महाविद्यालय, दिंडोरी, जि. नाशिक.

- अध्यक्ष : अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- सदस्य : व्यावसायिक अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ, गंगेश्वर स्वायत्त महाविद्यालय, सोलापूर
- सदस्य : अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ, रांगमनेर नगरपालिका स्वायत्त महाविद्यालय, रांगमनेर, जि. अहमदनगर. • अनुभव : २२ वर्षे अध्यापनाचा अनुभव.
- महाविद्यालयीन जबाबदाऱ्या : IQAC समन्वयक, अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व महाविद्यालय परीक्षा अधिकारी, राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी म्हणून कामकाजाचा अनुभव.
- अर्थशास्त्र व व्यावसायिक अर्थशास्त्र, एम. फिल. व पीएच.डी. मार्गदर्शक : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- पीएच.डी. विद्यार्थी : ५ विद्यार्थी पीएच.डी. झाले, १ विद्यार्थी पोस्ट डॉक्टरेट करत आहे, ८ विद्यार्थी पीएच.डी. करत आहेत, २ विद्यार्थी एम. फिल. झाले.
- २ मायनर रिसर्च प्रोजेक्ट पूर्ण, ६१ रिसर्च पेपर पब्लिश, ५ पुस्तके पब्लिश. • सेमिनारचे आयोजन : विद्यापीठस्तरीय, राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय सेमिनारचे आयोजन.
- प्रभारी प्राचार्य : ४ वर्षे प्रभारी प्राचार्य म्हणून काम केले, ८ वर्षांपासून उपप्राचार्य म्हणून कामकाज पाहत आहेत.
- विद्यापीठ समिती कामकाज : विद्यापीठाच्या प्राध्यापक निवड समिती, CAS समिती, पीएच.डी. प्रवेश समिती, पीएच.डी. Viva Voce या मध्ये तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून कामकाज.
- तज्ज्ञ मार्गदर्शक : विविध महाविद्यालयांत NAAC ची पूर्वतयारी, अंदाजपत्रकाची कार्यपद्धती, संशोधन पद्धती, अर्थशास्त्र विषयातील रोजगार संधी व राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण या विषयांवर मार्गदर्शन.

डॉ. अगोत गायकवाड

एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी. (अर्थशास्त्र)

अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व संशोधन समन्वयक, मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक, संस्थेचे के. टी. एच. एम. महाविद्यालय, नाशिक येथे कार्यरत.

• २३ वर्षे पदवी व १९ वर्षे पदव्युत्तर वर्गांना अध्यापनाचा अनुभव.

• म. वि. प्र. संस्थेचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय सातपूर, नाशिक येथे प्रभारी प्राचार्य म्हणून कामकाज (२०१५ ते २०१७)

• एम. फिल. व पीएच.डी. मार्गदर्शक, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. • अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ सदस्य- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.

• व्यावसायिक अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ सदस्य, रांगमनेर नगरपालिका कला, डी.जे. मालपाणी वाणिज्य व बी. एन सारडा विज्ञान (स्वायत्त महाविद्यालय) ता. रांगमनेर,

जि. अहमदनगर • राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे यशस्वी आयोजन (२०१५) कला व वाणिज्य महाविद्यालय सातपूर, नाशिक.

- राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४९ शोधनिबंध प्रकाशित व अनेक सेमिनार व कार्यशाळांमध्ये तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून सहभाग.
- अर्थशास्त्र विषयावरील ०५ क्रमिक पुस्तकांचे लेखन व प्रकाशित. • सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ वी.सी.यू.डी. अंतर्गत एक लघुशोध प्रकल्प पूर्ण.
- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे अंतर्गत विविध महाविद्यालयांच्या साहाय्यक प्राध्यापकांच्या निवड समितीवर विषयतज्ज्ञ म्हणून कामकाज.
- अर्थशास्त्र विषयातील प्रथम संयुक्त पेटंट प्राप्त (एप्रिल २०२२) • प्रथम वर्ष पदवी व पदव्युत्तर अर्थशास्त्र अभ्यासक्रम समितीवर अनुक्रमे समन्वयक व सदस्य म्हणून कामकाज
- नाशिक जिल्हा परिषद नाशिक, जिल्हा पंचायत विकास कार्यक्रम/ समितीवर (DPDP) सदस्य म्हणून निवड (२०२१).

डॉ. नितीन आडे

एम.ए., सेट, नेट, बी.एड., एम.फिल., पीएच.डी.

सहयोगी प्राध्यापक, अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख

एमईएस आवासाहेब गरवारे कॉलेज, कर्वे रोड, पुणे.

• आतापर्यंत राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर २९ शोधनिबंध प्रकाशित

• एम.फिल. व पीएच.डी. मार्गदर्शक सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.

• विविध राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय परिषदा व चर्चासत्रे यामध्ये साधन व्यक्ती म्हणून सहभाग

- यशवंतराव चव्हाण महाराष्ट्र मुक्त विद्यापीठ व सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ मुक्त व दूरस्त अध्ययन अभ्यासक्रमाचे ५ पुस्तकांचे लेखन.
- राजश्री शाहू कॉलेज लातूर, नेस वाडिया कॉलेज पुणे, रामकृष्ण मोरे महाविद्यालय आकुर्डी, पुणे या स्वायत्त महाविद्यालयांच्या अभ्यास मंडळाचे सदस्य
- सदस्य : अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.

डॉ. दिपक कारे

एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी. सेट, नेट (अर्थशास्त्र)

• मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, खेडगाव येथे अर्थशास्त्राचे साहाय्यक प्राध्यापक म्हणून कार्यरत.

• १३ वर्षे पदवी आणि ९ वर्षे पदव्युत्तर वर्गांना शिकविण्याचा अनुभव.

• एम.फिल., पीएच.डी. मार्गदर्शक सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.

• विविध राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि कार्यशाळांमध्ये सहभाग.

• सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ वी.सी.यू.डी. अंतर्गत एक लघुशोध प्रकल्प पूर्ण

- आतापर्यंत राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४२ शोधनिबंध प्रकाशित.

niralipune@pragationline.com | www.pragationline.com

Also find us on www.facebook.com/niralibooks

@nirali.prakashan

एम. ए. प्रथम वर्ष : सेमिस्टर-२

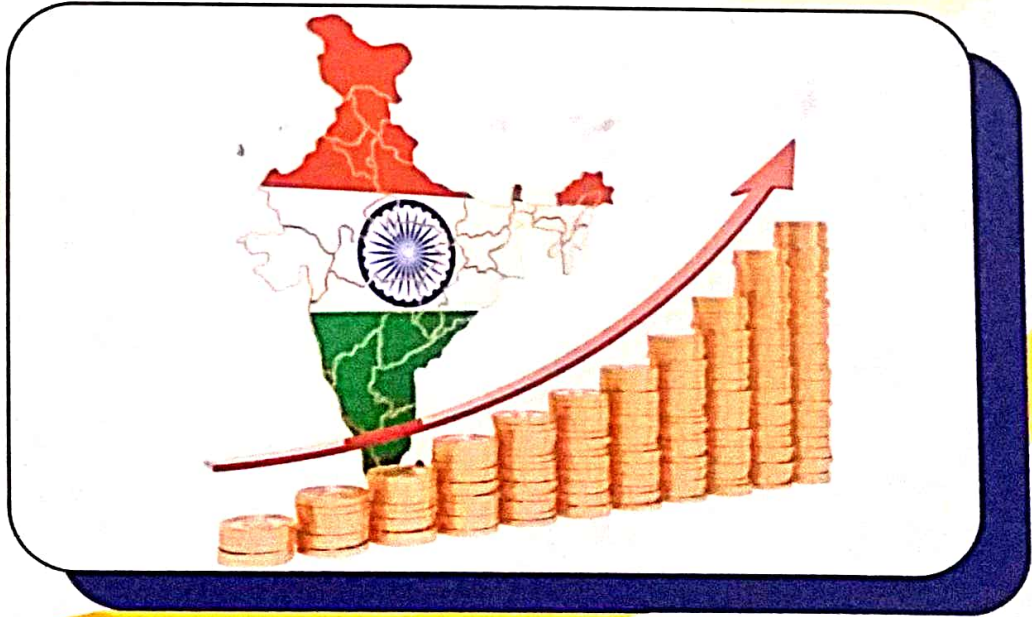
NEP अभ्यासक्रमावर आधारित

सार्वजनिक आयव्यय-II

अर्थशास्त्र : अनिवार्य

डॉ. सुनील उगले
प्रा. संतोष आढाव

डॉ. अमोल गायकवाड
डॉ. दिपक कारे

 NIRALI[®]
PRAKASHAN
ADVANCEMENT OF KNOWLEDGE

NEP च्या नवीन अभ्यासक्रमावर आधारित

सार्वजनिक आयव्यय-II

PUBLIC FINANCE - II

एम.ए. : प्रथम वर्ष

सेमिस्टर 2 : अर्थशास्त्र - अनिवार्य

(Course Code Eco 552 : Credits - 04)

◇ लेखक ◇

डॉ. सुनील उगले

एम.ए., बी.एड., सेट, एम.फिल, पीएच.डी.
अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख, क्रांतिवीर वसंतराव
नारायणराव नाईक शिक्षण प्रसारक संस्थेचे,
कला व वाणिज्य महाविद्यालय, दिंडोरी, जि. नाशिक.

प्रा. संतोष आढाव

एम.ए., एम.फिल., बी.एड., सेट
मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक संस्थेचे
के.टी.एच.एम. महाविद्यालय, नाशिक.

डॉ. अमोल गायकवाड

एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी.
अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व संशोधन समन्वयक,
मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक,
संस्थेचे के.टी.एच.एम. महाविद्यालय, नाशिक.

डॉ. दीपक कारे

एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी. सेट, नेट
मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे
कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, दिंडोरी, जि. नाशिक.

किंमत : ₹ 190.00

 NIRALI
PRAKASHAN
ADVANCEMENT OF KNOWLEDGE

SPECIMEN COPY
Review & Recommendation
(NOT FOR SALE)

Parag P. Ghamanikar
Nirali Prakashan
9850490869
niraliprakashan.parag@gmail.com
paragpghamanikar@gmail.com

N3212

प्रथम आवृत्ती : जानेवारी 2024

© : लेखक

The text of this publication, or any part thereof, should not be reproduced or transmitted in any form or stored in any computer storage system or device for distribution including photocopy, recording, taping or information retrieval system or reproduced on any disc, tape, perforated media or other information storage device etc., without the written permission of Authors with whom the rights are reserved. Breach of this condition is liable for legal action.

Every effort has been made to avoid errors or omissions in this publication. In spite of this, errors may have crept in. Any mistake, error or discrepancy so noted and shall be brought to our notice shall be taken care of in the next edition. It is notified that neither the publisher nor the authors or seller shall be responsible for any damage or loss of action to any one, of any kind, in any manner, therefrom. The reader must cross check all the facts and contents with original Government notification or publications.

प्रकाशक

निराली प्रकाशन

अभ्युदय प्रगती, १३१२, शिवाजीनगर,
जंगली महाराज रोड, पुणे ४११ ००५.
फोन : (०२०) २५५१ २३३६/३७/३९
Email : niralipune@pragationline.com

गुद्रक

योगिराज प्रिंटर अँड बाइंडर्स

सर्व्हे नं. १०/१, घुले इंडस्ट्रियल इस्टेट,
नांदेड गाव रोड, ता. हवेली,
पुणे ४११ ०४१.

प्रमुख वितरण केंद्रे

पुणे (For orders within Pune)

११९, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिर मार्ग, पुणे ४११ ००२.
मो. ९६५७७०३१४५, ९८९०९९७९३७
Email : niralilocal@pragationline.com

धायरी (पुणे) (For orders outside Pune)

सर्वे नं. २८/२७ धायरी-नन्हे रोड, एशियन कॉलेजजवळ,
धायरी, पुणे ४११ ०४१. ☎ (०२०) २४६९ ०२०४
मो. ९६५७७०३१४३
Email : bookorder@pragationline.com

मुंबई

३८५, एस.व्ही.पी. मार्ग, रसधारा को. ऑप. हाउसिंग सोसायटी लि., (D'wing Ground Floor) गिरगाव,
मुंबई ४०० ००४. ☎ (०२२) २३८५ ६३३९/२३८६ ९९७६ मो. ७०४५८२१०२०
Email : mumbai@niralibooks.com

वितरक शाखा

नागपूर

निराली प्रकाशन

लोकरत्न कमर्शियल कॉम्प्लेक्स, दुकान नं. ३, सीताबर्डी,
नागपूर ४४० ०१२. ☎ (०७१२) २५४७ १२९.

Email : nagpur@niralibooks.com

कोल्हापूर

निराली प्रकाशन

४३८/२, भोसले प्लाझा, ग्राउंड फ्लोर, खासबाग, बालगोपाल
तालीम समोर, कोल्हापूर ४१६ ०१२. मो. ९८५० ०४६ १५५

Email : kolhapur@niralibooks.com

जळगाव

निराली प्रकाशन

३४, व्ही. व्ही. गोलांनी मार्केट, नवी पेठ, जळगाव ४२५ ००१.
☎ (०२५७) २२२ ०३९५. मो. ९४२३४९१८६०

Email : jalgaon@niralibooks.com

सोलापूर

निराली प्रकाशन

R - १५८/२ अवंती नगर, गोल्डन गेट जवळ, पुणे-नाका चौक,
सोलापूर ४१३००१ मो. ९८९०९१८६८७

Email : solapur@niralibooks.com

पुस्तक गिळण्याचे ठिकाण

प्रगती बुक सेंटर : पुणे : Email : pbc pune@pragationline.com

- १५७, बुधवार पेठ, रतन टॉकिजसमोर, पुणे २. मो. ९६५७७०३१४८
- ६७६/ब, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिरासमोर, पुणे २. मो. ९६५७७०३१४७
- १५२, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिराशेजारी, पुणे २. ☎ ८०८७८८१७९५

प्रगती बुक कॉर्नर : मुंबई : Email : pbc mumbai@pragationline.com

- अपूर्वा बिल्डिंग, शॉप नं. १, शारदाश्रम सोसायटी समोर, भवानी शंकर रोड, दादर (पश्चिम), मुंबई २८.
☎ (०२२) २४२२३५२६

SYLLABUS

1. Public Debt

- 1.1 Sources of Public Debt
- 1.2 Burden of Public Debt
- 1.3 Deficit Financing, Public Borrowings and Level of Prices
- 1.4 Causes of Increasing Public Debt
- 1.5 Principles of Public Debt Management and Repayment

2. Fiscal Policy

- 2.1 Objectives of Fiscal Policy in Developed and Developing Countries
- 2.2 Interdependence Between Fiscal and Monetary Policies
- 2.3 Budgetary Deficits and its Implications
- 2.4 Fiscal Sector Reforms in India
- 2.5 Fiscal Responsibility and Budget Management Act - 2003

3. Fiscal Federalism

- 3.1 Fiscal Federalism in India - Meaning and Relevance
- 3.2 Vertical and Horizontal Imbalance
- 3.3 Distribution of Tax in Centre and State
- 3.4 Constitutional Provisions; Finance Commission and Planning Commission (NITI Ayog), Recommendation of 15th Finance Commission.
- 3.5 Resource Transfer from Union to States - Criteria for Transfer of Resources
- 3.6 Centre - State Financial Relations in India and Conflict

4. Indian Public Finance

- 4.1 Structure of Indian Tax System - Tax and Non-tax Revenue
- 4.2 Major Taxes in India - Direct and Indirect Taxes - Merits and Demerits
- 4.3 Reforms in Direct and Indirect Taxes, Introduction of GST, Union and State Share in GST
- 4.4 Budget - Meaning and Components, Economic Classification of Budget, Balanced Budget Multiplier, Gender Budget - Concept, Objectives.
- 4.5 Trends of Public Expenditure and Public Debt.

अनुक्रमणिका

1. सार्वजनिक कर्ज	1.1 ते 1.36
1.1 सार्वजनिक कर्जाचे स्रोत	
1.2 सार्वजनिक कर्जाचा भार	
1.3 तुटीचा अर्थभरणा : सार्वजनिक कर्ज/उधार आणि किंमतपातळी	
1.4 सार्वजनिक कर्जात वाढ होण्याची कारणे	
1.5 सार्वजनिक कर्ज व्यवस्थापन तत्त्वे आणि सार्वजनिक कर्जाची परतफेड	
2. राजकोषीय धोरण.....	2.1 ते 2.44
2.1 विकसित आणि विकसनशील देशांतील राजकोषीय उद्दिष्टे	
2.2 मौद्रिक धोरण आणि राजकोषीय धोरणाचे परस्परावलंबन	
2.3 अंदाजपत्रकीय तूट आणि त्याचे परिणाम	
2.4 भारतातील राजकोषीय सुधारणा	
2.5 वित्तीय व्यवस्थापन आणि अंदाजपत्रक व्यवस्थापन कायदा, 2003	
3. संघीय राज्यपद्धती	3.1 ते 3.36
3.1 भारतातील संघराज्य वित्तव्यवस्था	
3.2 स्तंभात्मक आणि समपातळी असमतोल	
3.3 केंद्र व राज्यात करांचे विभाजन	
3.4 संविधानात्मक तरतुदी	
3.5 केंद्राकडून घटकराज्यांकडे साधनसंपत्तीचे हस्तांतरण - वित्तीय साधनसामग्रीच्या हस्तांतरणाचे निकष	
3.6 भारतातील केंद्र व राज्य यांचे वित्तीय संबध आणि संघर्ष	
4. भारतीय सार्वजनिक आयव्यय.....	4.1 ते 4.36
4.1 भारतीय करारोपणाची रचना	
4.2 भारतातील प्रमुख कर : प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष कर - फायदे, गुण आणि दोष	
4.3 प्रत्यक्ष व अप्रत्यक्ष करविषयक सुधारणा	
4.4 अंदाजपत्रक : अर्थ आणि घटक	
4.5 सार्वजनिक खर्च आणि सार्वजनिक कर्जाची प्रवृत्ती	
★ संदर्भ ग्रंथसूची.....	1 ते 1
★ नमुना प्रश्नपत्रिका.....	i ते i

लेखक परिचय

डॉ. सुनील उगते

(एम.ए., बी.एड., सेट, एम.फिल., पीएच.डी.)

उपप्राचार्य, क्रांतिवीर वसंतराव नारायणराव नाईक शिक्षण प्रसारक संस्थेचे, कला व वाणिज्य महाविद्यालय, दिंडोरी, जि. नाशिक.

- अध्यक्ष : अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- सदस्य : व्यावसायिक अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ, संगमेश्वर स्वायत्त महाविद्यालय, सोलापूर
- सदस्य : अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ, संगमनेर नगरपालिका स्वायत्त महाविद्यालय, संगमनेर, जि. अहमदनगर.
- अनुभव : २२ वर्षे अध्यापनाचा अनुभव.

- महाविद्यालयीन जबाबदाऱ्या : IQAC समन्वयक, अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व महाविद्यालय परीक्षा अधिकारी, राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी म्हणून कामकाजाचा अनुभव.
- अर्थशास्त्र व व्यावसायिक अर्थशास्त्र, एम. फिल. व पीएच.डी मार्गदर्शक : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- पीएच.डी. विद्यार्थी : ५ विद्यार्थी पीएच.डी. झाले, १ विद्यार्थी पोस्ट डॉक्टरेट करत आहे, ८ विद्यार्थी पीएच.डी. करत आहेत, २ विद्यार्थी एम. फिल. झाले.
- २ मायनर रिसर्च प्रोजेक्ट पूर्ण, ६१ रिसर्च पेपर पब्लिश, ५ पुस्तके पब्लिश.
- सेमिनारचे आयोजन : विद्यापीठस्तरीय, राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय सेमिनारचे आयोजन.
- प्रभारी प्राचार्य : ४ वर्षे प्रभारी प्राचार्य म्हणून काम केले, ८ वर्षांपासून उपप्राचार्य म्हणून कामकाज पाहत आहेत.
- विद्यापीठ समिती कामकाज : विद्यापीठाच्या प्राध्यापक निवड समिती, CAS समिती, पीएच.डी. प्रवेश समिती. पीएच.डी. Viva Voce या मध्ये तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून कामकाज.
- तज्ज्ञ मार्गदर्शक : विविध महाविद्यालयांत NAAC ची पूर्वतयारी, अंदाजपत्रकाची कार्यपद्धती, संगोघन पद्धती, अर्थशास्त्र विषयातील रोजगार संधी व राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण या विषयांवर मार्गदर्शन.

डॉ. अमोल गायकवाड

एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी.

अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व संगोघन समन्वयक, मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक, संस्थेचे के. टी. एच. एम. महाविद्यालय, नाशिक येथे कार्यरत.

- २३ वर्षे पदवी व १९ वर्षे पदव्युत्तर वर्गांना अध्यापनाचा अनुभव.
- म. वि. प्र. संस्थेचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय सातपूर, नाशिक येथे प्रभारी प्राचार्य म्हणून कामकाज (२०१५ ते २०१७)
- एम. फिल. व पीएच.डी. मार्गदर्शक, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. • अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ सदस्य- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- व्यावसायिक अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ सदस्य, संगमनेर नगरपालिका कला, डी.जे. मालपाणी वाणिज्य व बी. एन सारडा विज्ञान (स्वायत्त महाविद्यालय) ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर

- राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे यशस्वी आयोजन (२०१५) कला व वाणिज्य महाविद्यालय सातपूर, नाशिक.
- राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४९ शोधनिबंध प्रकाशित व अनेक सेमिनार व कार्यशाळांमध्ये तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून सहभाग.
- अर्थशास्त्र विषयावरील ०५ क्रमिक पुस्तकांचे लेखन व प्रकाशित. • सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ बी.सी.यू.डी. अंतर्गत एक लघुशोध प्रकल्प पूर्ण.
- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे अंतर्गत विविध महाविद्यालयांच्या साहाय्यक प्राध्यापकांच्या निवड समितीवर विषयतज्ज्ञ म्हणून कामकाज.
- अर्थशास्त्र विषयातील प्रथम संयुक्त पॅट प्राप्त (एप्रिल २०२२) • प्रथम वर्ष पदवी व पदव्युत्तर अर्थशास्त्र अभ्यासक्रम समितीवर अनुक्रमे समन्वयक व सदस्य म्हणून कामकाज
- नाशिक जिल्हा परिषद नाशिक, जिल्हा पंचायत विकास कार्यक्रम/ समितीवर (DPDP) सदस्य म्हणून निवड (२०२१).

प्रा. रंतोप आढाव

एम.ए., एम.फिल., बी.एड., सेट

- साहाय्यक प्राध्यापक, मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक संस्थेचे के.टी.एच.एम. महाविद्यालय, नाशिक - २
- १७ वर्षे पदवी आणि १२ वर्षे पदव्युत्तर विभागास शिकविण्याचा अनुभव.
- राष्ट्रीय व आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि कार्यशाळेत सहभाग तसेच शोधनिबंधाचे प्रकाशन.
- कला व वाणिज्य शाखेच्या अर्थशास्त्र विषयाच्या १६ पुस्तकांचे सहलेखक व प्रकाशन.

डॉ. दिपक काटे

एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी. सेट, नेट

- मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, खेडगाव येथे अर्थशास्त्राचे साहाय्यक प्राध्यापक म्हणून कार्यरत.
- ३ वर्षे पदवी आणि ९ वर्षे पदव्युत्तर वर्गांना शिकविण्याचा अनुभव.
- एम.फिल., पीएच.डी. मार्गदर्शक सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- विविध राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि कार्यशाळांमध्ये सहभाग.
- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ बी.सी.यू.डी. अंतर्गत एक लघुशोध प्रकल्प पूर्ण
- आतापर्यंत राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४२ शोधनिबंध प्रकाशित.

niralipune@pragationonline.com | www.pragationonline.com

Also find us on www.facebook.com/niralibooks

 @nirali.prakashan

एम. ए. प्रथम वर्ष : सेमिस्टर-२

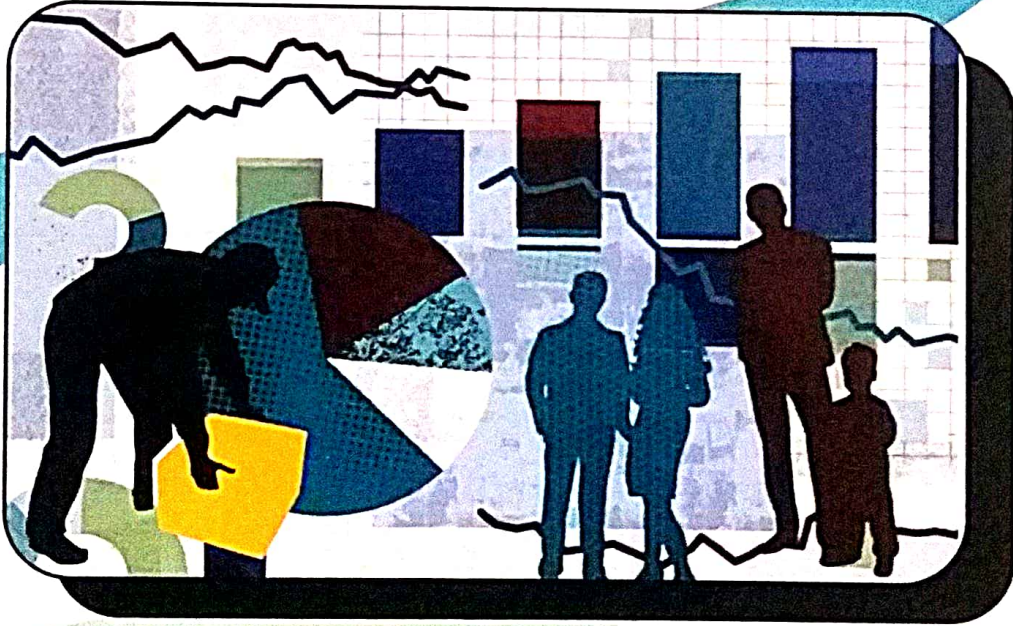
NEP अभ्यासक्रमावर आधारित

श्रमाचे अर्थशास्त्र

अर्थशास्त्र : ऐच्छिक

डॉ. सुनील उगले
डॉ. दिपक कारे

डॉ. अमोल गायकवाड
डॉ. मनिषा आहेर

 NIRALI[®]
PRAKASHAN
ADVANCEMENT OF KNOWLEDGE

NEP च्या नवीन अभ्यासक्रमावर आधारित

श्रमाचे अर्थशास्त्र

Labour Economics

एम.ए. : प्रथम वर्ष

सेमिस्टर 2 : अर्थशास्त्र- ऐच्छिक

(Course Code ECO 560 MJ ; Credits – 04)

◇ लेखक ◇

डॉ. सुनील उगले

एम.ए., बी.एड., सेट, एम.फिल,
पीएच.डी. अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख,
क्रांतिवीर वसंतराव नारायणराव नाईक शिक्षण प्रसारक संस्थेचे,
कला व वाणिज्य महाविद्यालय, दिंडोरी, जि. नाशिक.

डॉ. दिपक कारे

एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी., सेट, नेट
मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे कला,
वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, खेडगाव.

डॉ. अमोल गायकवाड

एम.ए., एम.फिल., पीएच.डी.
अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व संशोधन समन्वयक,
मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक, संस्थेचे के. टी. एच. एम.
महाविद्यालय, नाशिक.

डॉ. मनिषा आहरे

एम.ए. (अर्थशास्त्र), एम.फिल., पीएच.डी., सेट, नेट
साहाय्यक प्राध्यापक, अर्थशास्त्र विभाग, मराठा विद्या प्रसारक
समाजाचे एस.व्ही.के.टी. महाविद्यालय, देवळाली कॅम्प, नाशिक.

किंमत : ₹ 170.00

 NIRALI
PRAKASHAN
ADVANCEMENT OF KNOWLEDGE

SPECIMEN COPY
Review & Recommendation
(NOT FOR SALE)

Parag P. Chaman
Nirali Prakashan
9850490869
niraliprakashan-parag@gmail.com
paragp@msandi@gmail.com

N3215

अर्थशास्त्र : श्रमाचे अर्थशास्त्र
प्रथम आवृत्ती : फेब्रुवारी 2024

© : लेखक

The text of this publication or any part thereof, should not be reproduced or transmitted in any form or stored in any computer storage system or device for distribution including photocopy, recording, taping or information retrieval system or reproduced on any disc, tape, perforated media or other information storage device etc., without the written permission of Authors with whom the rights are reserved. Breach of this condition is liable for legal action.

Every effort has been made to avoid errors or omissions in this publication. In spite of this, errors may have crept in. Any mistake, error or discrepancy so noted and shall be brought to our notice shall be taken care of in the next edition. It is notified that neither the publisher nor the authors or seller shall be responsible for any damage or loss of action to any one, of any kind, in any manner, therefrom. The reader must cross check all the facts and contents with original Government notification or publications.

प्रकाशक

निराली प्रकाशन

अभ्युदय प्रगती, १३१२, शिवाजीनगर,
जंगली महाराज रोड, पुणे ४११ ००५.
फोन : (०२०) २५५१ २३३६/३०/३९,
Email : niralipune@pragationline.com

गुद्रक

रचना ऑफसेट्स

सर्व्हे नं. १५, अरिहंत मार्ग,
सुखसागरनगर, कावज,
पुणे ४११ ०४६.
फोन : २६९६ ३२२०

प्रमुख वितरण केंद्रे

पुणे (For orders within Pune)

११९, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिर मार्ग,
पुणे ४११ ००२.

मो. ९६५७७०३१४५, ९८९०९९१७९३७
Email : niralilocal@pragationline.com

धायरी (पुणे) (For orders outside Pune)

सर्व्हे नं. २८/२७ धायरी-नन्हे रोड, एशियन कॉलेजजवळ,
धायरी, पुणे ४११ ०४१. ☎ (०२०) २४६९ ०२०४

मो. ९६५७७०३१४३

Email : bookorder@pragationline.com

मुंबई

३८५, एस.व्ही.पी. मार्ग, रसधारा को. ऑफ. हाउसिंग सोसायटी लि., (D'wing Ground Floor) गिरगाव,
मुंबई ४०० ००४. ☎ (०२२) २३८५ ६३३९/२३८६ ९९७६ मो. ७०४५८२१०२०

Email : mumbai@niralibooks.com

वितरक शाखा

नागपूर

निराली प्रकाशन

लोकेशन कर्मागोयल कॉम्प्लेक्स, दुकान नं. ३, सीतावर्डी,
नागपूर ४४० ०१२. ☎ (०७१२) २५४७ १२९.
Email : nagpur@niralibooks.com

कोल्हापूर

निराली प्रकाशन

४३८/२, भोसले प्लॉट, ग्राउंड फ्लोअर, खासबाग, बालगोपाल
नरतीम समोर, कोल्हापूर ४१६ ०१२. मो. ९८५० ०४६ १५५
Email : kolhapur@niralibooks.com

जळगाव

निराली प्रकाशन

३४, व्ही. व्ही. गोलांनी मार्केट, नर्वा पेठ, जळगाव ४२५ ००१
☎ (०२५७) २२२ ०३९५. मो. ९४२३४९१८६०

Email : jalgaon@niralibooks.com

सोलापूर

निराली प्रकाशन

R - १५८/२ अवंती नगर, गोल्डन गेट जवळ, पुणे-नाका चौक,
सोलापूर ४१३००१ मो. ९८९०९१८६८७

Email : solapur@niralibooks.com

पुस्तक मिळण्याचे ठिकाण

प्रगती बुक सेंटर : पुणे : Email : pbcipune@pragationline.com

➤ १५७, बुधवार पेठ, रतन टाकिजसमोर, पुणे/२. मो. ९६५७७०३१४८

➤ ६७६/ब, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिरासमोर, पुणे २. मो. ९६५७७०३१४७

➤ १५२, बुधवार पेठ, जोगेश्वरी मंदिरागेजरी, पुणे २. ☎ ८०८७८८१७९५

प्रगती बुक क्वॉर्टर : मुंबई : Email : pbcimumbai@pragationline.com

➤ अपूर्वा बिल्डिंग, शॉप नं. १, शाखाश्रम सोसायटीसमोर, भवानी शंकर रोड, दादर (पश्चिम), मुंबई २८.

☎ (०२२) २४२२३५२६

SYLLABUS

1. Introduction to Labour

- 1.1 Meaning and Concepts of Labour, Significance and Peculiarities of Labour
- 1.2 Formal and Informal Labour : Concept and Characteristics
- 1.3 Farm and Non-Farm Labour : Characteristics and Difference
- 1.4 Labour and Social Security

2. Labour Market and Policies

- 2.1 Labour Market, Nature and Characteristics
- 2.2 Demand for Labour, Cost of Production and Demand for Labour
- 2.3 Production Techniques and Labour; Capital-Intensive and Labour-Intensive
- 2.4 Supply of Labour, Growth of Labour Force
- 2.5 Mobility of Labour, Occupational and Geographical Mobility

3. Employment and Wage Determination

- 3.1 Development and Employment : Relationship
- 3.2 Unemployment : Concept, Types and Measurement Employment Policy
- 3.3 Poverty and Unemployment
- 3.4 Wage Determination : Classical and Modern Theories
- 3.5 Concepts of Minimum Wage and Fair Wage
- 3.6 National Labour Commission, Wage Code and Recent Developments.

4. Women and Child Labour

- 4.1 Characteristics of Women Labour and Child Labour
- 4.2 Women and Child Labour in Organized and Unorganized Sectors
- 4.3 Women Labour in India : Problems and Remedies
- 4.4 Factors Affecting of Women Labour
- 4.5 Legislative Measures for Welfare of Child Labour in India

प्रकरण 1 : श्रमाची ओळख	1.1 – 1.30
1.1 श्रमाचा अर्थ आणि संकल्पना	1.2
1.2 औपचारिक आणि अनौपचारिक श्रम ; संकल्पना आणि वैशिष्ट्ये	1.7
1.3 शेतमजूर आणि बिगर-शेतमजूर ; वैशिष्ट्ये आणि फरक	1.11
1.4 कामगार आणि सामाजिक सुरक्षा	1.20
प्रकरण 2 : श्रम बाजार आणि धोरणे	2.1 – 2.38
2.1 श्रम बाजार - स्वरूप आणि वैशिष्ट्ये	2.2
2.2 श्रम मागणी, उत्पादनाचा खर्च आणि श्रमाची मागणी	2.9
2.3 उत्पादन तंत्र आणि श्रम-भांडवलप्रधान आणि श्रमप्रधान उत्पादन तंत्र	2.13
2.4 श्रमाचा पुरवठा आणि कामगार किंवा श्रमशक्तीत वृद्धी	2.19
2.5 श्रमाची गतिशीलता : व्यावसायिक गतिशीलता, भौगोलिक गतिशीलता	2.31
प्रकरण 3 : रोजगार आणि वेतननिश्चिती	3.1 – 3.38
3.1 विकास आणि रोजगार संबंध	3.2
3.2 बेकारी	3.4
3.3 दारिद्र्य व बेरोजगारी	3.14
3.4 वेतननिश्चिती : सनातन व आधुनिक सिद्धान्त	3.20
3.5 न्यूनतम मजुरी आणि योग्य मजुरीच्या संकल्पना	3.27
3.6 राष्ट्रीय श्रम आयोग	3.32
प्रकरण 4 : महिला कामगार आणि बालकामगार	4.1 – 4.26
4.1 महिला कामगार आणि बालकामगारांची वैशिष्ट्ये	4.2
4.2 संघटित आणि असंघटित क्षेत्रातील महिला कामगार व बालकामगार	4.6
4.3 भारतातील महिला कामगार : समस्या आणि उपाय	4.16
4.4 महिला कामगारांवर परिणाम करणारे घटक	4.20
4.5 भारतातील बालकामगारांच्या कल्याणासाठी वैधानिक उपाय	4.23
* संदर्भ ग्रंथसूची	1 – 1
* नमुना प्रश्नपत्रिका	1 – 1

लेखाक परिचय

डॉ. रमेश कुमार

(एम. ए., बी. एड., सेट, एम. फिल., पीएच.डी.)

उपप्राचार्य, क्रान्तिवीर बसंतराव नारायणराव नाईक शिक्षण प्रसारक संस्थेचे, कला व वाणिज्य महाविद्यालय, दिंदोरी, जि. नाशिक.

- अध्यक्ष : अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- सदस्य : व्यावसायिक अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ, संगमनेर स्वायत्त महाविद्यालय, सोलापूर
- सदस्य : अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ, संगमनेर नगरपालिका स्वायत्त महाविद्यालय, संगमनेर, जि. अहमदनगर. • अनुभव : २२ वर्षे अध्यापनाचा अनुभव.

- महाविद्यालयीन जबाबदाऱ्या : IQAC समन्वयक, अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व महाविद्यालय परीक्षा अधिकाऱ्या, राष्ट्रीय सेवा योजना कार्यक्रम अधिकारी म्हणून कामकाजाचा अनुभव.
- अर्थशास्त्र व व्यावसायिक अर्थशास्त्र, एम. फिल. व पीएच.डी. मार्गदर्शक : सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- पीएच.डी. विद्यार्थी : ५ विद्यार्थी पीएच.डी., झाले, १ विद्यार्थी पोस्ट डॉक्टरेट करत आहे, ८ विद्यार्थी पीएच.डी. करत आहेत, २ विद्यार्थी एम. फिल. झाले.
- ३ माध्यम रिमर्च प्रोजेक्ट पूर्ण, ६ रिमर्च पेपर पब्लिश, ५ पुस्तके पब्लिश. • सेमिनारचे आयोजन : विद्यापीठस्तरीय, राज्यस्तरीय, राष्ट्रीय सेमिनारचे आयोजन.
- प्रभारी प्राचार्य : ४ वर्षे प्रभारी प्राचार्य म्हणून काम केले, ८ वर्षांपासून उपप्राचार्य म्हणून कामकाज पाहत आहेत.
- विद्यापीठ समिती कामकाज : विद्यापीठाच्या प्राध्यापक निवड समिती, CAS समिती, पीएच.डी. प्रवेश समिती, पीएच.डी. Viva Voce या मध्ये तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून कामकाज.
- तज्ज्ञ मार्गदर्शक : विविध महाविद्यालयांत NAAC ची पूर्वतयारी, अंदाजपत्रकाची कार्यपद्धती, संगोपन पद्धती, अर्थशास्त्र विषयातील रोजगार संधी व राष्ट्रीय शैक्षणिक धोरण या विषयांवर मार्गदर्शन.

डॉ. प्रमोद नारायण

एम. ए., एम. फिल., पीएच.डी.

अर्थशास्त्र विभाग प्रमुख व संगोपन समन्वयक, मराठा विद्या प्रसारक समाज नाशिक, संस्थेचे के. टी. एच. एम. महाविद्यालय, नाशिक येथे कार्यरत.

- २३ वर्षे पदवी व १९ वर्षे पदव्युत्तर वर्गांना अध्यापनाचा अनुभव.

म. वि. प्र. संस्थेचे कला व वाणिज्य महाविद्यालय सातपूर, नाशिक येथे प्रभारी प्राचार्य म्हणून कामकाज (२०१५ ते २०१७)

एम. फिल. व पीएच.डी. मार्गदर्शक, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे. • अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ सदस्य - सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.

- व्यावसायिक अर्थशास्त्र अभ्यास मंडळ सदस्य, संगमनेर नगरपालिका कला, डी. जे. मालवाणी वाणिज्य व बी. एन. सारडा विज्ञान (स्वायत्त महाविद्यालय) ता. संगमनेर, जि. अहमदनगर
- राज्यस्तरीय चर्चासत्राचे चर्चासत्री आयोजन (२०१५) कला व वाणिज्य महाविद्यालय सातपूर, नाशिक.
- राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४९ शोधनिबंध प्रकाशित व अनेक सेमिनार व कार्यशाळांमध्ये तज्ज्ञ मार्गदर्शक म्हणून सहभाग.
- अर्थशास्त्र विषयावरील ०५ क्रॉमिक, पुस्तकांचे लेखन व प्रकाशित. • सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ बी.सी.यू.डी. अंतर्गत एक लघुशोध प्रकल्प पूर्ण.
- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ पुणे अंतर्गत विविध महाविद्यालयांच्या साहाय्यक प्राध्यापकांच्या निवड समितीवर विषयतज्ज्ञ म्हणून कामकाज.
- अर्थशास्त्र विषयातील प्रथम संयुक्त पेटेंट प्राप्त (एप्रिल २०२२) • प्रथम वर्ष पदवी व पदव्युत्तर अर्थशास्त्र अभ्यासक्रम समितीवर अनुक्रमे समन्वयक व सदस्य म्हणून कामकाज
- नाशिक, त्रिज्ज्ञ परिषद नाशिक, त्रिज्ज्ञ पंचायत विकास कार्यक्रम/ समितीवर (DPDP) सदस्य म्हणून निवड (२०२१).

डॉ. दिपक काटे

एम. ए., एम. फिल., पीएच.डी., सेट, नेट

मराठा विद्या प्रसारक समाजाचे कला, वाणिज्य व विज्ञान महाविद्यालय, खेडगाव येथे अर्थशास्त्राचे साहाय्यक प्राध्यापक म्हणून कार्यरत.

- १३ वर्षे पदवी आणि ९ वर्षे पदव्युत्तर वर्गांना शिकविण्याचा अनुभव.
- एम. फिल., पीएच.डी. मार्गदर्शक सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- विविध राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि कार्यशाळांमध्ये सहभाग.
- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ बी.सी.यू.डी. अंतर्गत एक लघुशोध प्रकल्प पूर्ण
- आतापर्यंत राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ४२ शोधनिबंध प्रकाशित.

डॉ. मनिषा आहरे

एम. ए. (अर्थशास्त्र), एम. फिल., पीएच.डी., सेट, नेट

साहाय्यक प्राध्यापक अर्थशास्त्र विभाग, एस. व्ही. के.टी. महाविद्यालय, देवळाली कॅम्प, नाशिक.

- १६ वर्षांचा पदवी आणि पदव्युत्तर वर्गांना शिकविण्याचा अनुभव
- एम. फिल., पीएच.डी., मार्गदर्शक, सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठ, पुणे.
- विविध राष्ट्रीय, आंतरराष्ट्रीय परिषदा, चर्चासत्रे आणि कार्यशाळांमध्ये सहभाग
- सावित्रीबाई फुले पुणे विद्यापीठद्वारा मान्यताप्राप्त एक लघुशोध प्रकल्प पूर्ण
- आतापर्यंत राज्य, राष्ट्रीय आणि आंतरराष्ट्रीय स्तरावर ३८ शोधनिबंध प्रकाशित

niralipune@pragationline.com | www.pragationline.com

Also find us on www.facebook.com/niralibooks

@nirali.prakashan

